

Broj: 01,02,03,03/11-05-1-776,1/17
Sarajevo, 07.05.2017.

BOSNA I HERCEGOVINA
PARLAMENTARNA SKUPŠTINA BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO

PRIMLJENO: 13.06.2017			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga

**Izveštaj sa sastanka Generalnog komiteta za društveni razvoj, obrazovanje,
istraživanje i nauku Parlamentarne skupštine SEECР-a,
Istanbul, 20.i 21.april 2017**

Član Delegacije Parlamentarne skupštine BiH u Parlamentarnoj skupštini Procesа saradnje u Jugoistočnoj Evropi (PSSEECР) Hanka Vajzović učestvovala je na sastanku Generalnog komiteta za društveni razvoj, obrazovanje, istraživanje i nauku PSSEECР-a, održanom 20. i 21. aprila u Istanbulu, u okviru hrvatskog predsjedavanja ovom inicijativom. Sastanak je organizirala Velika narodna skupština Republike Turske a komitet je razmatrao izvještaj na temu saradnje u oblasti visokog obrazovanja.

Odavno je prepoznato da visoko obrazovanje doprinosi društvenom, kulturnom i intelektualnom životu. Obzirom da je evropski sistem visokog obrazovanja znao varirati od zemlje do zemlje otežavajući tako profesionalno i akademsko kretanje, Evropska unija je uspostavila Bolonjski sistem kao sredstvo da se postigne jedinstvo i mobilnost u oblasti obrazovanja. Početak Bolonjskog procesa predstavlja revolucionarno postignuće za unapređenje saradnje između institucija visokog obrazovanja i internacionalizacije visokog obrazovanja u Evropi. Bolonjska deklaracija (1999.) pozvala je na stvaranje Evropskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) do 2010.godine.

Bolonjski proces ima 57 strana koje učestvuju u njemu: 49 sistema visokog obrazovanja u 48 zemalja (uključujući belgijsku flamansku i francusku zajednicu), Evropsku komisiju i sedam konsultativnih članova. Glavni cilj Bolonjskog procesa je objedinjenje strukture zvanja tri ciklusa studija (dodiplomski, magisterij i doktorat) koji su utvrđeni u okviru kvalifikacije u EHEA.

Sistem Evropskog visokog obrazovanja trenutno je podijeljen u tri linearna, sekvencijalna nivoa: dodiplomski sistem (Bachelor), magisterij i doktorat(PhD). Studenti ne moraju nastaviti studirati u istoj instituciji, već mogu odlučiti da pređu na drugi fakultet ili čak i univerzitet. Stečene diplome su dio okvira koji je dogovoren u 46 zemalja, a kojim se promovira međunarodna transparentnost i mobilnost. Da bi se olakšala mobilnost, osnovan je Evropski sistem za prijenos bodova/kredita.

Buduća strategija za obrazovanje i usavršavanje u Evropi zasniva se na dva ključna dokumenta Evropske komisije: Strategija Evropa 2020., čiji je cilj daljnje unapređenje razvoja i stvaranje novih radnih mjesta i Obrazovanje i usavršavanje 2020., koja sadrži 4 osnovna cilja. Ciljevi su da cjeloživotno učenje i mobilnost postanu stvarnost, poboljšati kvalitet i efikasnost obrazovanja, promovirati jednakosti, socijalnu koheziju i aktivno građanstvo te jačati kreativnosti, inovacije i preduzetništvo.

Na sastanku su sve članice SEECP-a pozvane da inteziviraju svoj rad s ciljem osiguranja priznavanja stručnih zvanja u skladu sa Bolonjskim procesom i preporučeno da usvoje mjere za olakšavanje međusobnog priznavanja diploma i stručnih kvalifikacija.

Na kraju sastanka su usvojeni Prijedlog rezolucije i Prijedlog izvještaja, koji će biti proslijedeni Parlamentarnoj skupštini SEECP-a na razmatranje i usvajanje.

Izveštaj pripremila
Sekretarka delegacije
Jadranka Radović
JRadovic

Prilog:

- Prijedlog rezolucije
- Prijedlog izvještaja

Dostaviti:

- Kolegiju Doma naroda Parlamentarne skupštine BiH
- Kolegiju Predstavničkog doma Parlamentarne skupštine BiH
- Kolegiju Sekretarijata Parlamentarne skupštine BiH
- Komisiji za vanjske poslove Predstavničkog doma
- Komisiji za vanjsku i trgovinsku politiku, carine, saobraćaj i komunikacije Doma naroda
- Sektoru za odnose s javnošću
- a/a

**GENERALNI KOMITET ZA DRUŠTVENI RAZVOJ, OBRAZOVANJE, ISTRAŽIVANJE I
NAUKU PARLAMENTARNE SKUPŠTINE PROCESA SARADNJE U JUGOISTOČNOJ
EVROPI (PSSEECF)**

20. i 21. APRIL 2017.

ISTANBUL

NACRT REZOLUCIJE

Potvrđujući principe utvrđene u Povelji o dobrosusjedskim odnosima, stabilnosti, sigurnosti i saradnji, potpisanoj u Bukureštu 2000. godine, kao osnovnom dokumentu SEECF-a;

U skladu s Deklaracijom o osnivanju Parlamentarne skupštine SEECF-a, koja je usvojena 10. maja 2014.;

Vođeni Poslovníkom Parlamentarne skupštine SEECF-a kojim je utvrđeno funkcioniranje Parlamentarne skupštine SEECF-a;

U skladu s Programom rada Parlamentarne skupštine SEECF-a za 2016. i 2017. koji je usvojen u junu 2016. u Sofiji;

Uzimajući u obzir postojeće prakse na polju visokog obrazovanja u zemljama učesnicama u SEECF-u;

Uzimajući u obzir da integracija Jugoistočne Evrope kao jedne cjeline u Evropsku uniju predstavlja jedan od najvažnijih mehanizama za osiguranje mira, stabilnosti i napretka regiona;

Potvrđujući važnost procesa proširenja i opredijeljenosti za reforme koje su inicirali učesnici SEECF-a, posebno u oblasti visokog obrazovanja kao dijela njihovog doprinosa ostvarenog u okviru procesa evropskih integracija;

Naglašavajući značaj mehanizama za nastavak saradnje na parlamentarnom nivou, a posebno u oblasti visokog obrazovanja;

Podsjećajući na potrebu jačanja regionalne saradnje među tijelima nadležnim za visoko obrazovanje zemalja učesnica SEECF-a;

Pozivajući se na Završnu deklaraciju s 3. plenarnog zasjedanja Parlamentarne skupštine Procesu saradnje u Jugoistočnoj Evropi, usvojenju 10. i 11. juna 2016. u Sofiji, koja potvrđuje važnost i ulogu parlamenta u poticanju razmjene znanja i iskustava s parlamentima država učesnica SEECP-a koje nisu članice Evropske unije;

Naglašavajući da PSSEECP može imati važnu ulogu u pružanju pomoći parlamentima učesnicima SEECP-a prilikom usklađivanja njihovog zakonodavnog okvira s *acquisem* EU razvijanjem sveobuhvatne razmjene najboljih praksi, znanja i iskustava s parlamentima zemalja članica EU;

Naglašavajući da povećanje intenziteta i institucionalizacije parlamentarnog dijaloga predstavlja ključ za rješavanje aktuelnih izazova i uspostavljanje integralne perspektive za visoko obrazovanje u Jugoistočnoj Evropi;

Naglašavajući važnost internacionalizacije visokog obrazovanja kao sredstva za poboljšanje kvaliteta visokog obrazovanja korištenjem mogućnosti koje pružaju informacione tehnologije;

Cijeneci veliku zastupljenost učesnika SEECP-a u postojećim mehanizmima saradnje u visokom obrazovanju, i na bilateralnom i na multilateralnom nivou, kao što su Bolonjski proces i Evropski prostor visokog obrazovanja;

Pozdravljajući postojeći nivo integracije ostvaren na polju visokog obrazovanja putem Bolonjskog procesa, a koji je značajan u usklađivanju različitih sistema visokog obrazovanja Evrope s ciljem formiranja Evropskog prostora visokog obrazovanja i promoviranja Evropskog sistema visokog obrazovanja na globalnom nivou kako bi se povećala međunarodna konkurentnost;

Generalni komitet za društveni razvoj, obrazovanje, istraživanje i nauku, čiji je sastanak održan u Istanbulu 20. i 21. aprila 2017.:

Podstiče unapređenje regionalne saradnje među učesnicima SEECP-a na polju visokog obrazovanja razmjenom najboljih praksi i iskustava u toj oblasti;

Poziva učesnike SEECP-a na promoviranje institucionalne saradnje i povećanje administrativnih kapaciteta u oblasti visokog obrazovanja, kao i usvajanje zajedničkih mjera za djelovanje s ciljem unapređenja institucionalne saradnje;

Poziva učesnike SEECP-a da preduzmu odgovarajuće mjere kako bi se osiguralo da visoko obrazovanje bude u potpunosti pristupačno osobama s invaliditetom;

Poziva na efikasnije provođenje reformi u oblasti obrazovanja, posebno u oblasti visokog obrazovanja s ciljem usklađivanja s principima definiranim u okviru procesa evropskih integracija i Bolonjskog procesa;

Naglašava potrebu za doprinošenje internacionalizaciji visokog obrazovanja jačanjem postojećih mreža saradnje među učesnicima SEECP-a u oblasti visokog obrazovanja, a u skladu s Bolonjskim procesom;

Poziva učesnike SEECP-a da na produktivniji način iskoriste mogućnosti koje se pružaju u okviru programa EU kao što su Erasmus+ i Horizont2020 s ciljem unapređenja strateških partnerstava među učesnicima SEECP-a, intenzivirajući mobilnost između njih samih;

Podstiče saradnju između nacionalnih agencija i nacionalnih ureda Erasmusa u zemljama učesnicama SEECP-a u smislu povećanja efikasnosti programa Erasmus+;

Apelira na učesnike SEECP-a da aktivnijim učešćem doprinesu modernizaciji visokog obrazovanja usvajanjem inovativnih pristupa kao što su: digitalizacija, zajedničke diplome i programi, projekti koji se zasnivaju na internacionalizaciji, te internacionalizacijom i razmjenom nastavnih planova i programa različitih univerziteta;

Poziva učesnike SEECP-a da intenziviraju svoj rad s ciljem osiguranja priznavanja stručnih zvanja u skladu s Bolonjskim procesom;

Preporučuje učesnicima SEECP-a da usvoje mjere za olakšavanje međusobnog priznavanja diploma i stručnih kvalifikacija tako što će intenzivirati napore uložene u pregovore i finaliziranje sporazuma na svim nivoima i u svim oblicima.

**GENERALNI KOMITET ZA DRUŠTVENI RAZVOJ, OBRAZOVANJE,
ISTRAŽIVANJE I NAUKU PSSEECF-a**

Istanbul

20. i 21. april 2017.

NACRT IZVJEŠTAJA

o

“SARADNJI U OBLASTI VISOKOG OBRAZOVANJA”

Izjesticilac: Hakan ÇAVUŞOĞLU, Ankara

Uvod

Odavno je prepoznato da visoko obrazovanje doprinosi društvenom, kulturnom i intelektualnom životu unapređenjem nivoa ljudskog kapitala. Znanje i tehnologija postali su glavni faktor ekonomskog i društvenog razvoja. Institucije visokog obrazovanja imaju bogatstvo naučnih i obrazovnih potencijala, koji nisu dovoljno iskorišteni za procese ekonomskog upravljanja, društvo i poslove. Strukture sistema visokog obrazovanja ili da budemo precizniji, oblik i veličina nacionalnih sistema visokog obrazovanja bili su dio pitanja koji se odnose na politiku visokog obrazovanja. Postoji dugoročni trend širenja visokog obrazovanja koji prati kontinuirana rasprava o njegovoj poželjnosti i višegodišnjoj nestabilnosti.

Tokom godina naglasak koji se stavljao na pitanja u vezi s oblikom i veličinom sistema visokog obrazovanja značajno je varirao. Mišljenja su se konstantno mijenjala u vezi s pokretačkom snagom koja utiče na obrasce sistema visokog obrazovanja.

Visoko obrazovanje

Termini "visoko obrazovanje" i "sistem visokog obrazovanja" postali su popularni u drugoj polovini 20. vijeka. Širenje ovih termina imalo je tri značenja. Prvo - njihova upotreba ukazuje na to da postoji makrostruktura visokog obrazovanja. Aktivnosti koje se odnose na visoko obrazovanje i institucije u jednoj zemlji imaju nešto zajedničko i međusobno su povezane. Drugo - termini ukazuju na to da karakteristične odlike univerziteta nisu i dalje nužno indikativne za sistem visokog obrazovanja u cjelini. Te institucije su nazvane univerziteti, jer u principu imaju dvostruku funkciju: podučavanje i istraživanje, gdje ovo zadnje podrazumijeva stvaranje i očuvanje sistematskog znanja. Naširoko je prihvaćena pretpostavka da su univerziteti u današnjem smislu institucije koje podstiču "analitičko", "racionalno", "sistematsko", "kritičko", "skeptično" i "inovativno" razmišljanje putem nastave i istraživanja nastali iz evropskih univerziteta iz srednjeg vijeka. Treće - termin "visoko" ukazuje na određeni kvalitet, npr. određeni stepen kognitivne strogosti, očekivanje da studenti uče da preispituju prevladavajuća pravila i alate i da razumiju teorije, metode i sadržaj "akademskog" znanja. Termini kao što su "više srednje", "tercijarno" i "trećestepeno" stekli su popularnost tokom posljednjih decenija 20. vijeka.

Opće je prihvaćeno da je Evropa uspostavila moderne univerzitete kao institucije za učenje na višem stepenu i zajednice za učenje. U evropskoj tradiciji univerziteti su u suštini bili uspostavljeni za obrazovanje društvene elite. Najstariji evropski univerzitet, Univerzitet u Bolonji (Univerzitet u Bolonji, Wikipedia), koji datira iz 1088., iako je tačno vrijeme osnivanja i dalje neizvjesno, stvorio je zajednicu za višestepeno učenje koja je kao takva trebala da se proširi po cijelom kontinentu. Engleska je osmislila koncept rezidencijalnog univerziteta, gdje studenti nastavljaju s visokim obrazovanjem živeći u maloj sredini. Univerziteti Oxford i Cambridge primjeri su takvih zajednica. Njemačka je stvorila univerzitete za istraživanja. U njemačkoj tradiciji veći fokus je bio na predmetnom području, a ne na razvoju učenika, kao što je engleski model.

Od nacionalnog ka nadnacionalnom

Do ranih 1990-ih godina strukturne politike i trendovi visokog obrazovanja jasno su bili

nacionalna politika i razvoj. Poređenje na međunarodnom nivou predstavljalo je snažan alat za razumijevanje nacionalnog razvoja i postavljanje okvira u potrazi za napretkom, međutim, u pojedinim zemljama donosile su se različite odluke odražavajući međunarodne stavove u vezi s najboljim rješenjima, različitih prioriteta po pitanju politika kao i nacionalnih konteksta. Bolonjska deklaracija iz 1999. godine bila je izvanredno polazište za nadnacionalno djelovanje kako bi obrasci nacionalnih sistema visokog obrazovanja bili prilično slični širom Evrope.

Evropski sistem visokog obrazovanja znao je varirati od zemlje do zemlje otežavajući tako profesionalno i akademsko kretanje. Diplome su se morale prevoditi, tečajevi priznavati, ali i dalje je to bio dug i često bezuspješan proces. Evropska unija uspostavila je Bolonjski sistem kao sredstvo da se postigne jedinstvo i mobilnost u oblasti obrazovanja, kao što je na sličan način to urađeno u različitim oblastima.

Od početka 21. vijeka institucije visokog obrazovanja u Evropi bile su preustrojene s ciljem uspostavljanja uporednog, transparentnog, zajedničkog i/ili sličnog prostora visokog obrazovanja pod nazivom Evropski prostor visokog obrazovanja (EHEA). Osnivanje Evropskog prostora visokog obrazovanja bio je hrabar pokušaj da se poboljša visoko obrazovanje uvođenjem zajedničkih standarda putem Bolonjskog procesa koji je uveo slične zahtjeve i kriterije u svim zemljama.

Bolonjski proces

Početak Bolonjskog procesa predstavlja revolucionarno postignuće za unapređenje saradnje između institucija visokog obrazovanja i internacionalizacije visokog obrazovanja u Evropi. Bolonjska deklaracija (1999.) pozvala je na stvaranje Evropskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) do 2010. godine. Evropski prostor visokog obrazovanja zamišljen je kao konkurentna zona visokog obrazovanja, kojom se potiče mobilnost studenata i akademskog osoblja, u kojima učenici imaju mogućnost da biraju iz širokog spektra predmeta i da imaju koristi od postupka brzog priznavanje. Uz političko ujedinjenje i proširenje Evropske unije, nedostaci obrazovnih sistema došli su u prvi plan zabrinutosti društava. Bolonjski proces trebao je integritati sisteme visokog obrazovanja širom Evrope stvaranjem Evropskog prostora visokog obrazovanja, tako što bi učinio da su standardi za dobivanje akademskog zvanja više uporedivi i kompatibilni širom Evrope. Od samog početka bila su tri prioriteta Bolonjskog procesa: uvođenje sistema tri ciklusa (dodiplomski/magisterij/doktorat), kontrola kvaliteta i priznavanje kvalifikacija i perioda studiranja.

Mobilnost studenata često se smatra jednim od ključnih elemenata s međunarodnog aspekta visokog obrazovanja. Zbog činjenice da globalizacija kombinira ekonomske i kulturne promjene, Bolonjski proces stvorio je potražnju za potpuno opremljenim diplomantima koji će postati stručna radna snaga u vrlo konkurentnim profesionalnim i akademskim oblastima. Kako bi se zadovoljile potrebe za diplomcima koji su spremni da rade širom svijeta, programi za mobilnost kao što je Erasmus postali su jedna od najvažnijih varijabli visokog obrazovanja u Evropi. Ako nacionalne vlade imaju cilj da osiguraju sebi značajno mjesto u svijetu koji se brzo mijenja i razvija, potrebno je da prate razvoj koji se ostvaruje u visokom obrazovanju, posebno u pogledu internacionalizacije i mobilnosti studenata. Partnerstva između nacionalnih vlada jedan su od značajnih principa koji se nalazi u samoj srži Bolonjskog procesa koji je dobrovoljan proces, tj. reforme se zajednički dogovore, ali se provođenje odvija u skladu s nacionalnim suverenitetom.

\Bolonjski proces ima 57 strana koje učestvuju u njemu: 49 sistema visokog obrazovanja u 48 zemalja (uključujući belgijsku flamansku i francusku zajednicu), Evropsku komisiju i sedam konsultativnih članova.

Glavni ciljevi i instrumenti Bolonjskog procesa su:

- objedinjene strukture zvanja: tri ciklusa studija (dodiplomski, magisterij i doktorat), koji su utvrđeni u okviru kvalifikacije u EHEA, koji je u velikoj mjeri usklađen s visokoškolskim kvalifikacijama u evropskom kvalifikacijskom okviru za cjeloživotno učenje;
- zajednički sistem bodovanja, obično evropski sistem prijenosa bodova (ECTS) ili usaglašeni sistem;
- mobilnost studenata i osoblja;
- internacionalizacija sistema visokog obrazovanja i institucija, međunarodna vidljivost EHEA, također pod nazivom "Bolonja u globalnoj postavci" ili "međunarodna privlačnost";
- evropska dimenzija osiguranja kvaliteta - na osnovu standarda i smjernica za osiguranje kvaliteta u Evropskom prostoru visokog obrazovanja (ESG) i Evropskog registra za osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju (EQAR) – što je za sada jedina institucija formirana Bolonjskim procesom;
- socijalna dimenzija, cjeloživotno učenje i širenje pristupa i učešća;
- priznavanje ciklusa studija, na osnovu kreditnog sistema, i diploma, u skladu s Lisabonskom konvencijom o priznavanju.

Sistem Evropskog visokog obrazovanja trenutno je podijeljen u tri linearna, sekvencijalna nivoa: dodiplomski sistem (Bachelor), magisterij i doktorat (PhD). Studenti ne moraju nastaviti studirati u istoj instituciji, već mogu odlučiti da pređu na drugi fakultet ili čak i univerzitet. Stečene diplome dio su okvira koji je dogovoren u 46 zemalja, a kojim se promovira međunarodna transparentnost i mobilnost. Da bi se olakšala mobilnost i razvoj međunarodnih nastavnih planova i programa, osnovan je Evropski sistem za prijenos bodova/kredita. Bodovi su vezani za kurseve obrazovnih programa na osnovu težine i zahtjeva, kao što su opterećenje studenata, rezultati učenja i vrijeme za konsultacije. Ovaj sistem prijenosa čini, stoga, lakšu usporedbu programa širom Evrope. Evropski sistem visokog obrazovanja uređen je na način da se pridržava međunarodnih principa i omogućava i olakšava mobilnost studenata. Bolonjski proces nije uveden u sve zemlje istovremeno i zbog toga nije svugdje podjednako dobro razvijen. Neke zemlje su još uvijek u ranoj fazi njegove realizacije, ali sve one kontinuirano streme postizanju propisanog nivoa.

Socijalna dimenzija i modernizacija visokog obrazovanja

Reforma visokog obrazovanja u Evropi dugo vremena je bila na dnevnom redu evropske saradnje. Evropska komisija energično je predstavila izazov koji se veže za "modernizaciju visokog obrazovanja" i istakla je da su univerziteti ključni akteri u evropskoj budućnosti i da su potrebni za uspješnu tranziciju ka ekonomiji i društvu zasnovanim na znanju, što zahtijeva temeljnu reorganizaciju i modernizaciju ako Evropa ne želi izgubiti konkurentnost na globalnom nivou u oblasti obrazovanja, istraživanja i inovacija. Ovaj pristup povezuje modernizaciju visokog obrazovanja s postizanjem ekonomskih i socijalnih ciljeva u ekonomiji zasnovanoj na znanju.

U političkoj debati o budućnosti visokog obrazovanja socijalna dimenzija postala je izuzetno važna. Komisija navodi da su povećane mogućnosti za cjeloživotno učenje koje povećavaju pristup visokom obrazovanju za sve, uključujući tu i netradicionalne učenike, kao i povećanje mogućnosti zapošljavanja, što su ključni ciljevi politike visokog obrazovanja i na evropskom i na nacionalnom nivou. Komisija je zatražila od zemalja članica da pokrenu inicijativu da institucije visokog obrazovanja prihvate više netradicionalnih učenika i poboljšaju okruženje za učenje.

Strateški okvir za obrazovanje i usavršavanje (ET 2020) identificirano je u četiri strateška cilja. Treći cilj je "promoviranje jednakosti, socijalne kohezije i aktivnog građanstva" kako bi se "omogućilo svim građanima, bez obzira na njihove lične, socijalne i ekonomske okolnosti, da tokom života steknu, unaprijede i razvijaju specifične vještine u vezi s poslom i ključnim kompetencijama koje su potrebne za njihovo zapošljavanje i da podstakne daljnje učenje,

aktivno građanstvo i interkulturalni dijalog". Konkretno, Komisija je usvojila referentnu tačku za postizanje trogodišnjeg stepena obrazovanja prema kojem "do 2020. godine udio populacije u dobi od 30 do 34 godina s trogodišnjim stepenom visokog obrazovanja treba biti najmanje 40%". Komisija je, također, utvrdila glavne izazove modernizacijske agende, posebno održivost finansiranja visokog obrazovanja i različitost sticanja visokog obrazovanja. Komisija je, također, pozvala zemlje članice da "promoviraju prošireni pristup, [...] razviju politike usmjerene na povećanje stope diplomiranja, [...] i promoviraju specifične programe za odrasle studente i druge netradicionalne učenike".

✓ Buduća strategija za obrazovanje i usavršavanje u Evropi zasniva se na dva ključna dokumenta Evropske komisije:

- Strategija Evropa 2020., čiji je cilj daljnje unapređenje razvoja i stvaranje novih radnih mjesta fokusirajući se na ključne oblasti politike, uključujući obrazovanje. EFEE pažljivo prati vodeće inicijative "Mladi u pokretu" i "Agenda za nove vještine i nova radna mjesta" i predstojeće politike Evropske komisije i mogućnosti finansiranja.

- Obrazovanje i usavršavanje 2020., što je strateški okvir usvojen u maju 2009. godine. Strategija se odnosi na sve nivoe obrazovanja i usavršavanja i sadrži 4 osnovna cilja: Učiniti da cjeloživotno učenje i mobilnost postanu stvarnost, poboljšati kvalitet i efikasnost obrazovanja i usavršavanja, promovirati jednakosti, socijalnu koheziju i aktivno građanstvo te jačati kreativnosti, inovacije i preduzetništvo.

U okviru EHEA zemlje su se obavezale na ispunjavanje ciljeva koji zahtijevaju da studentsko tijelo treba odražavati raznolikost populacije i da pozadina studenata ne bi trebala imati uticaj na njihovo učešće u sistemu visokog obrazovanja, odnosno ostvarivanju rezultata. Cilj pružanja jednakih mogućnosti za kvalitetno visoko obrazovanje je daleko od realiziranog. Vezano za spol, naprimjer, neke nejednakosti su se vremenom smanjile, ali ipak su i dalje prisutne u većini zemalja i širom EHEA kao cjelini. Najveća nejednakost kod spolova bilježi se između različitih oblasti studija. U nekim oblastima, kao što su usavršavanje nastavnika ili socijalne nauke, muškarci su izuzetno malo zastupljeni. U drugim oblastima, kao što su računarstvo ili inženjering, žene su veoma malo zastupljene. Politike usmjerene na postizanje rodne ravnoteže u visokom obrazovanju vjerovatno će biti efikasnije ako uzmu u obzir nejednakost na osnovu specifičnih oblasti studiranja. Postavlja se još jedno važno pitanje socijalne dimenzije, a to je da li imigranati i djeca imigranata imaju iste mogućnosti učešća i postizanja visokog obrazovanja kao i domicilni studenti. Podaci vrlo jasno ukazuju na činjenicu da se u gotovo svim zemljama imigracijska pozadina negativno percipira u

kontekstu postizanja visokog obrazovanja. Omladina koja je stranog porijekla češće je sklona prekidanju obrazovanja i usavršavanja u ranoj fazi s malim šansama za nastavak visokog obrazovanja u poređenju s domicilnom populacijom. Imajući u vidu da Strategiju Evropske unije Europa 2020. i njen cilj da do 2020. godine najmanje 40% mladih (u dobi 30-34) treba da završi tercijarno ili ekvivalentno obrazovanje, preostaje da se vidi da li će povećanje ukupnog učešća također rezultirati uravnoteženim sastavom studenata.

Mobilnost i internacionalizacija

Zemlje članice EHEA imaju veoma različite situacije u smislu internacionalizacije i mobilnosti, posebno kad se pogledaju njihovi pojedinačni tokovi mobilnosti i nivo angažmana u međunarodnim aktivnostima. Većina zemalja podstiče internacionalizaciju visokog obrazovanja putem svojih smjernica. Međutim, više od pola njih nema nacionalnu strategiju za internacionalizaciju ili uputstvo raznim učesnicima koji su uključeni u proces internacionalizacije. Institucije visokog obrazovanja u mnogim zemljama, također, nemaju sveobuhvatne strategije za internacionalizaciju iako su sve više angažirane u aktivnostima internacionalizacije kao što su zajednički programi/diplome. Mnoge zemlje nisu usvojile ciljeve za nacionalni broj zastupljenosti za različite oblike mobilnosti. Nema sumnje da trend koji se veže za internacionalizaciju raste, i da to nudi veliku mogućnost institucijama visokog obrazovanja u EHEA. Međutim, nedostatak finansiranja kao i kruti nacionalni zakonski okviri mogu osujetiti napredak u nekim zemljama. Stopa mobilnosti studenata pokazuje malo povećanje od Izvještaja o provođenju iz 2012. godine, ali ipak samo mali dio studenata ima koristi od takvog iskustva i zato mobilnost grupa koje nisu dovoljno zastupljene zahtijeva veću pažnju. Postoji dosta primjera da neke države dosta rade na jačanju mobilnosti, ali ipak u većini zemalja nedostaju nadzorni mehanizmi za procjenu tih mjera. Nije jasno da li se može dostići zajednički cilj EHEA u vezi s mobilnošću od 20% do 2020. godine. Ministarstva, ali i studenti, smatraju da je finansiranje najveća prepreka povećanoj mobilnosti. Za mobilnost i studenata i osoblja, bit će neophodno fokusirati se ne samo na brojeve nego i na kvalitet mobilnosti. Ovo ukazuje na potrebu investiranja u informativne servise, nadzor iskustva, osiguravajući tako da procesi priznavanja i procjene teku glatko i da se promjene rade u svjetlu iskustva.

Zaključak i uloga parlamenata

Jugoistočna Evropa je regija s dinamičnom populacijom u visokom obrazovanju. Mnoge zemlje u regionu imaju zrele sisteme visokog obrazovanja, a druge nastoje da postignu najveće standarde u visokom obrazovanju. Proces evropskih integracija predstavlja nezaobilazan faktor u tom pogledu. Pregovori o pristupanju uključuju, također, poglavlja o obrazovanju i zemlje u regionu pokušavaju da usvoje *acquis* EU pokretanjem reformi s

ciljem modernizacije svojih sistema visokog obrazovanja. Bolonjski proces, s druge strane, odraz je zajedničke volje onih zemalja koje su odlučne u promociji saradnje između institucija visokog obrazovanja i internacionalizacije visokog obrazovanja u Evropi. Samo jedna učesnica SEECP-a nije potpisnica Bolonjskog procesa čiji je cilj integrirati sisteme visokog obrazovanja kroz Evropu stvaranjem Evropskog prostora visokog obrazovanja (EHEA) čime se osigurava konkurentnost i uporedivost visokokvalitetnih akademskih diploma širom Evrope. Visok nivo zastupljenosti zemalja učesnica SEECP-a u Bolonjskom procesu izuzetan je i obećavajući za budućnost sistema visokog obrazovanja u Jugoistočnoj Evropi. Parlamenti zemalja članica PSSEECP-a mogu odigrati važnu ulogu u pružanju podrške vladama da usvoje odgovarajuće reforme u skladu sa zahtjevima utvrđenim Bolonjskim procesom. Relevantne parlamentarne komisije za obrazovanje mogu biti važna platforma za uključivanje reformi visokog obrazovanja u zakonodavne procese. Parlamenti zemalja članica PSSEECP-a mogu podstaći nadležne organe da se aktivnije uključe u Bolonjski proces, posebno u programe mobilnosti kao što je Erasmus+. U skladu sa socijalnom dimenzijom Bolonjskog procesa, parlamenti zemalja članica PSSEECP-a mogu imati pionirsku ulogu kojom će osigurati da svi dijelovi društva, bez obzira na njihove društvene, ekonomske i političke pozadine, steknu visoko obrazovanje. Učesnici SEECP-a će nesumnjivo dostići visoke standarde u visokom obrazovanju putem reformi pokrenutih u skladu s procesom evropskih integracija i Bolonjskim procesom. Parlamenti članovi PSSEECP-a će i dalje biti sastavni dio procesa pružajući platformu za realizaciju relevantnih zakonodavnih reformi u visokom obrazovanju.